

STRASBURSKA DYNASTIA SEBISCHÓW

Miroslaw i Rafał Syniawa (Chorzów)

Od czasów, gdy Akademia Krakowska została odnowiona i zreorganizowana pod patronatem królowej Jadwigi i króla Władysława Jagielly, uzdolniona młodzież śląska dla zdobycia wiedzy podążała do Krakowa, a Ślązacy – zarówno narodowości polskiej, jak i niemieckiej – w czasach największego rozkwitu Uniwersytetu Jagiellońskiego stanowili spory odsetek profesorów tej słynnej uczelni. W Krakowie wykładał m.in. astronom i lekarz Piotr Gaszowicz z Rozmierzy koło Strzelca Opolskich, trzykrotny rektor Uniwersytetu Jagiellońskiego, lekarz Jan Stanko z Wrocławia, którego Józef Rostafiński uznał za najwybitniejszego europejskiego przyrodnika po Albercie Wielkim i przed Konradem Gesnerem, astronom i geograf Jan z Głogowa (Johann Schelling), jeden z domniemych mistrzów Mikołaja Kopernika, Jerzy Libanus (Georg Weihrauch) z Legnicy, pionier hellenistyki w Krakowie i współpracownik znanego polskiego botanika, Marcina z Urzędowa, oraz Michał z Wrocławia (Michael Falkener), matematyk, astronom i przyrodnik.

Na rozluźnienie związków Śląska z Polską i jej stolicą poważny wpływ miała przede wszystkim reformacja. Duża część Ślązaków, zwłaszcza narodowości niemieckiej, już w latach 20. XVI stulecia opowiedziała się po stronie Marcina Lutera i jego nauki. W zaistniałej sytuacji polityczno-religijnej nie tylko protestanci ze Śląska nie chcieli studiować na katolickiej uczelni, ale i w Krakowie na przybyśców z zachodu patrzono jak na potencjalnych propagatorów niebezpiecznej herezji.

Drugim wydarzeniem, które zerwało tradycyjną więź Śląska z Polską, była śmierć Ludwika Jagiellończyka w bitwie z Turkami pod Mohaczem w roku 1526. Poprzez małżeństwo z Anną, siostrą bezdzietnego Ludwika, Ferdynand I Habsburg został władcą Czech, a zatem również i Śląska, który był ich częścią. Pod panowaniem Habsburgów Ślązacy zwrócili się w stronę Europy środkowej i zachodniej, wybierając coraz częściej tamtejsze uczelnie, a wielu z nich związało się na stałe z ośrodkami akademickimi położonymi z dala od ich ojczyzny. Tak stało się właśnie z Sebischami, wywodzącym się z Górnego Śląska rodem lekarzy i botaników, którzy w latach 1586-1704 przez cztery pokolenia wykładali na Uniwersytecie w Strasburgu.

Protoplastą strasburskiej dynastii był Melchior Sebisch, zwany też Sebiziusem Starszym, Melchiorem Sebischem I i Melchiorem Sebischem Dziadkiem. Urodził się w roku 1539 w Niemodlinie (Falkenberg) w ówczesnym Księstwie Opolskim, w rodzinie Georga Sebischy i Katarzyny Oczeckiej. W roku 1561 ojciec wysłał go na Uniwersytet w Lipsku, gdzie jego uwagę przykuły wykłady słynnego humanisty Joachima Camerariusza, jednakże

MELCHIOR SEBISCH I (1539-1625)
Ze zbiorów Biblioteki Narodowej i Uniwersyteckiej w Strasburgu

MELCHIOR SEBISCH II (1578-1674)
Z "Histoire de la médecine à Strasbourg"
(Ed. J. Héran, Strasburg, 1999)

jeszcze w tym samym roku wyjechał do Strasburga, a wyjazd ten rozpoczął niezwykle aktywny i burzliwy okres w jego życiu. Choć nauka medycyny stała w Strasburgu na wysokim poziomie już od czasów słynnego lekarza i botanika Otto Brunfelsa, Sebisch zaczął studiować tu prawo i dopiero w roku 1563, gdy wyjechał do Paryża, rozpoczął studia medyczne pod kierunkiem Ambrożego Paré, wybitnego lekarza nazywanego „ojcem nowoczesnej chirurgii”.

W roku 1565 zaproszony został przez opracowującego dzieło „Historia plantarum” Johanna Bauhina, brata słynnego Caspara Bauhina, do Lyonu. Wspólnie zbieranie ziół i badanie ich właściwości leczniczych uczyniło z niego dość biegłego botanika i zielarza, a gdy ukończyli pracę, Sebisch wyjechał do Montpellier. Zamierzał kontynuować tam studia na starym, założonym w roku 1289 uniwersytecie, jednak pod mury miasta, które było wówczas jednym z głównych ośrodków hugenockich, nadciągnęły wojska Ligi Katolickiej, wobec czego oderwał się od książek i wraz z mieszkańcami wziął udział w jego obronie.

Opuściwszy wstrząsaną wojnami religijnymi Francję udał się do Strasburga, stamtąd do Lotaryngii, później do Heidelbergu i ponownie

do Strasburga, a następnie, po krótkim pobycie na Śląsku, wyruszył ze swym bratankiem Matthausem Sebischem, lekarzem brzeskiego księcia Jerzego II, do Padwy, gdzie studiował pod kierunkiem wybitnego anatoma i chirurga Fabriciusa d'Aquapendente, pioniera embriologii i odkrywcy zastawek żylnych.

Z Włoch kolejny raz udał się do Strasburga, stamtąd do Wiednia, zaś w roku 1570 z Wiednia do Paryża, w świącie, która towarzyszyła córce cesarza Maksymiliana, Elżbiecie, wychodzącej za mąż za króla Francji, Karola IX. Po uroczystościach w Paryżu przez pewien czas pełnił obowiązki ochmistrza barona Christophona von Redera, jednak przypomniał sobie w porę o nie dokończonych studiach i pojechał do Montpellier z zamiarem odzyskania części pozostawionego tam księgozbioru i zdobycia dyplomu. Ponieważ w mieście tym nadal było niespokojnie, udał się do Valence, gdzie w sierpniu 1571 roku uzyskał stopień doktora medycyny.

Po kilkuletnim pobycie w Strasburgu objął w roku 1574 stanowisko lekarza miejskiego w Hagenau, zaś dwa lata później, w lipcu 1576 roku, został lekarzem miejskim w Strasburgu i drugim profesorem medycyny tamtejszej Akademii. Wydał m.in. wzbogacone obszernymi dodatkami i komentarzami trzecie wydanie zielarskiego kompendium „Kräuterbuch” Hieronymusa Bocka zwanego Tragusem, przełożył na niemiecki „Maison rustique” Estienne'a i Liebaulta oraz „Traité nouveau de l'hystérotomie ou enfantement caesarien” Francois Rousseta, a na łacinę greckie pisma Teofrasta. Przez szereg lat prowadził obszerną korespondencję naukową z braćmi Bauhinami. W roku 1589 został kanonikiem kościoła Św. Tomasza, w uznaniu zasług wyróżniony został też godnością honorowego rektora Akademii w Strasburgu. Z uwagi na podeszły wiek przeszedł w roku 1612 w stan spoczynku, przekazując obowiązki swemu synowi. Zmarł 12 czerwca 1625 roku.

Jego syn Melchior, zwany Drugim, Młodszym albo Ojcem, urodził się w Strasburgu 19 lipca 1578 roku. Był rekordzistą pod względem liczby uczelni, na których zdobywał wiedzę, gdyż w latach studiów odwiedził aż 27 uniwersytetów, słuchając m.in. wykładów Galileusza w Pizie i wykładów Caspara Bauhina w Bazylei. Uzyskawszy w tym ostatnim mieście stopień doktora medycyny, w roku 1610 wrócił do Strasburga i tam dwa lata później przejął katedrę medycyny od ojca, a po jego śmierci przejął też po nim stanowisko lekarza miejskiego. Zasłynął jako wybitny komentator Galena, autor biografii strasburskich uczonych i redaktor czwartego, najlepszego wydania „Kräuterbuch” Hieronymusa Bocka. Za czasów jego profesury Akademia w Strasburgu z woli cesarza Ferdynanda II

▷ uzyskała status uniwersytetu. Fakultet Medyczny tego uniwersytetu zawdzięczał Sebischowi Drugiemu powstanie zaczątków zarówno *theatrum anatomicum* (teatru anatomicznego), jak i ogrodu botanicznego.

Zasługi Melchiora Sebischa Drugiego docenione zostały już za jego życia, a ukoronowaniem zaszczytów, jakie stały się jego udziałem, była nobilitacja w roku 1630. Godną podziwu była jego żywotność, gdyż wykłady prowadził do 90 roku życia, a obowiązki lekarza miejskiego pełnił aż do śmierci. Zmarł w 96 roku życia, 25 stycznia 1674 roku.

Syn Melchiora Drugiego, Johann Albert, urodził się 22 października 1614 roku w Strasburgu. W rodzinnym mieście studiował medycynę pod kierunkiem ojca i w roku 1640 uzyskał stopień doktora medycyny. W następnych latach doskonalił swe umiejętności w Bazylei, Montpellier i Paryżu, zaś w roku 1652 powierzono mu nowo utworzoną Katedrę Anatomii i Botaniki Uniwersytetu w Strasburgu. Jako

profesor anatomii i botaniki rozwinął stworzony przez ojca teatr anatomiczny i utworzył muzeum anatomiczne. Po śmierci ojca objął w Strasburgu stanowisko lekarza miejskiego. Dożył jeszcze czasów, gdy jego rodzinne miasto wraz z dużą częścią Alzacji zostało siłą przyłączone do Francji przez Ludwika XIV. Zmarł 8 lutego 1685 roku.

Ostatnim strasburskim profesorem z dynastii Sebischów był, nazywany Wnukiem, Melchior Sebisch Trzeci, syn Johanna Alberta, urodzony w Strasburgu 18 stycznia 1664 roku. Studia medyczne rozpoczął w Heidelbergu, kontynuował w Paryżu, a ukończył w rodzinnym mieście w roku 1688, jednak tradycyjną ceremonię promocyjną odwlekał aż o dwa lata ciężka choroba. W roku 1695 Fakultet Filozoficzny Uniwersytetu w Strasburgu powierzył mu obowiązki profesora historii naturalnej, w roku 1700 został profesorem anatomii i botaniki Fakultetu Medycznego, zaś dwa lata później objął Katedrę Medycyny. W roku

1704 wybrany został rektorem Uniwersytetu, jednak nie objął już tej zaszczytnej funkcji, gdyż 10 listopada, skończywszy zaledwie 40 lat, zmarł zaraziwszy się tyfusem.

Chociaż strasburska dynastia Sebischów wygasła wraz ze śmiercią Melchiora Sebischa Trzeciego, wielu męskich potomków wywodziło się z tego rodu po kądzieli, a dwóch spośród nich zasłynęło w świecie nauki, wykładając również w murach strasburskiej uczelni. Pierwszym był zmarły w młodym wieku profesor medycyny Georg Heinrich Eisenmann (1693-1728), drugim profesor chemii, botaniki i materii medycznej oraz dyrektor ogrodu botanicznego Johann Hermann (1738-1800). □

Mirosław i Rafał Syniawa

Autorzy pragną podziękować profesorowi Jacquesowi Héranowi z Muzeum i Archiwum Fakultetu Medycznego Uniwersytetu w Strasburgu za materiały, które legły u podstaw tego artykułu.